N. 3750.

CURRENDA XXIII.

A. D. 1860.

L. 3131.

Władze Cyrkularne i t. p. umocowane są do udzielenia pozwolenia obowiązanym do służby wojskowéj w I. i w II. klasie zostającym.... do zawarcia małżeństwa.

Pod L. K. 3028 w Kur. XIV. r. 1858 zaraz na wstępie znajduje się Przepis, że „w razie zachodzących, na szczególne uwzględnienie zasługujących okoliczności prawo ma polityczna *Władza krajowa* udzielić pozwolenie do zawarcia małżeństwa, wszelako takowe nie uwalnia od obowiązku odstawy podczas piérwszéj i drugiéj klasy wieku.“

Teraz zaś W. Ces. Rozporządzeniem z 2. paźd. r. b. L. 216 w LI. Części Dziennika Praw krajowych umieszczonem umocują się *Władze okręgowe* czyli *Cyrkularne*, *Komitatowe*, *Delegacyjne....* do dawania pozwolenia w razie wyż wzmiankowanym; co do powszechnéj niniéjszém podaje się wiadomości. Z pos. 20. Grud. 1860.

Nr. 3642.

Gratiarum actio et excitatio in rem Societatis S. Bonifacii.

Illustris. Consistorium Metropolitanum Vien. ddto 7. m. et a. c. contestatur admanuationem Sibi quotæ 50 Rh. V. A. in Diœcesi hujate collectæ, in favorem Consotiationis S. Bonifacii cum adjecto, quod ipsa sub uno ad locum destinationis mittitur.

Benedictio larga divina fiat resp. Benefactoribus... quae ut effundatur in alios quoq. hoc sub respectu, cunctos Venerabiles Curatos hisce provocamus ad ulteriorem eleemosynam quaestionis. E ses. 20. Dec. 1860.

N. 3662.

Gratiarum actio.

Relig. Onisima Czarnik, Praeposita Conventus Basilianarum in Jaworów mediante Rsmo Consistorio Premisl. r. g. sub 28. Oct. a. c. contestando receptionem 22 Rh. V. A. collectorum pro ædificanda Capella Claustrali gratias agit pro donoh occe, promittitq. efflagitationem benedictionis divinæ pro resp. Benefactoribus... precibus totius Conventus.

E ses. 20. Dec. 1860.

N. 3607, 3651, 3654 + 3655, 3656, 5677, 3691, 3719, 3720 + 3721 + 3737, 3738.

Ulterior collectio in favorem Maronitarum &c. publicatur.

I. E Dec. *Bochn.* a Ven. Clero 11 fl. 45 x. a Parochianis *Rzezav.* 5 fl. et a *Chełm.* 1 fl. 35 x.

II. E Dec. *Bialen.* præter 6 fl. pro 15 libellis, 43 fl. et quidem a Ven. Parocho in *Starawieś* 4 fl. 60 x. et ab Ejus Parochianis 5 fl. 38 x. a *Pisarzowice* 11 fl. 2 x. e *Wielomowice* 15 fl. V. A. e *Bestwina* 3 fl. pro incolis in Niagryn, Engelsberg &c.

III. E Dec. *Dobczyc.* 30 fl. nimirum e Parochia *Siepraw* 13 fl. 20 x. e *Trzemeśn.* 7 fl. e *Łapanów.* 2 fl. e *Drogin. Raciechov. Tarnav.* per 1 fl. e *Dobczyc.* 12 fl. 60 x. e *Gruszov.* et *Zakliczyn.* per 60 x. V. A.

IV. E Dec. *Myślenic.* 6 fl. pro 15 libellis et 35 fl. 72 x. e collectione utpote e *Myślenice* 14 fl. 88 x. e *Bieńkówka* 4 fl. 62 x. e *Krzywaczka* 3 fl. e *Lanckorona* 8 fl. 22 x. e *Lubień* 5 fl. V. A.

V. E Parochia *Gdov.* 22 fl. 31 x. V. A.

VI. E *Szczurov.* 15 fl. 8. x.

VII. E *Milowcen.* in rem Maronitarum 8 fl. 20 x. et pro incolis Niagryn, Engelsb. Marcynowka i t. d. 8 fl. 20 x.

VIII. E Dec. *Ropczyc.* praeter 4 fl. a Ven. Clero pro libellis, 23 fl. e Parochia *Dębic.* et a Perill. *Róg*, Curato ejate ac Dec. &c. 1 fl. e paroch. *Lubzin.* 5 fl. a R. Rublowicz 10 cent. V. A.

IX. E Dec. *Tymbarc.* præter 6 fl. pro 15 libellis... a Vener. Clero ejate 19 fl. e parochia *Olszowka* 5 fl. 50 x. et e *Niedźwiedź* 4 fl. 9 x.

X. A. R. Felix Gondek totum reditum pro 370 libellis quæstionis offert pro infelicibus Maronitis, i. e. 148 fl. V. A.

Cuncti hi Benefactores videant impletionem verborum Salvatoris nostri: *Centuplum accipient et vitam æternam possidebunt.* Hæc dulcissima sententia exstimulet quoque alios resp. Pastores et oviculas ad similem contributionem!

L. prez. 108.

Uwagi nad Brewiarzem w szczególności.

Dalszy ciąg do Kur. XIX — XXII.

O Responsoryjach większych.

Po Lekcyjach następują Responsoryja, których 9 mamy na Niedziele adwentowe i postne, od Niedzieli siedmdziesiątnicy aż do Wielkiejnocy, ale na resztę niedziel i na święta o 9ciu Czytaniach, 8 tylko przeznaczono; gdyż w tych Officyjach 9te Responsoryjum weszło w miejsce 8go, a 9te zastępuje Hymn: *Te Deum...* i t. p.

Pilny czytelnik zauważał, że w Niedzielę 1szą Adwentu, w Uroczystości Bożego Narodzenia i Zmartwychwstania, po 1szej Lekcyi znajduje się daleko dłuższe Responsoryjum nawet z wierszykiem: *Chwała Ojcu..* który w innych responsoryjach w 3ém tylko a w 8ém lub 9tém po Czytaniu ostatniém czyli 9tém spostrzegamy... uważał niemniéj, że zwykłe inne responsoryja składają się z dwóch części; pierwsza zamyka właściwe responsoryjum, a druga wiersz; na koniec nie uszło jego baczności, że koniec téj 1éj części powtarza się

po wierszu i po „Chwała Ojcu“ &c. i że w tém *Chwała Ojcu* nie domawia się: *jako była na początku* i t. d. Dodajemy, że te raz lub dwa razy powtarzane końcowe słowa każdéj 1éj części ukazują nam się pomiędzy innemi najtreściwsze, i powtarzają się, aby zwracać szczególną na nie uwagę, i nad niemi rozpamiętywać, aby oraz, jak pisze Amalar de ordin. Antiph. sobie przypominać, że chwałę Bożą pomnażać trzeba... Wiersz: *Chwała Ojcu...* wskazuje powinność, wielbienia Stwórcy ze wszelkich łask i dobrodziejstw... W téj zaś okoliczności, że nie powtarzamy całego Responsoryjum, ani wierszu: *Chwała Ojcu* nie kończymy, upatrują pobożni Liturgiści skazówkę, że tu na tym świecie nasze uczucia, uczynki, nasze modły, wielbienia Trójcy Przenajświętszéj uważać trzeba za *połowiczne*, za *niedoskonałe*...

Treść ich albo z Pisma świętego wzięta, albo z dziejów Świętego i t. d. którego pamiątka się obchodzi.

Jakie im kościół Boży daje przeznaczenie?

Gawant przytacza różnych badaczów liturgicznych, którzy im nadawają miejsce w Jutrzni najszczytniejsze, mianowicie, że w nich kościół Boży wynurzać pragnie, byśmy nie tylko byli słuchaczami słowa Bożego w *czytaniu*, ale i wykonywaczami po *czytaniu...* łączyli się w radości z radością 9ciu chorów Anielskich... Bogu za powziętą łaskę podczas Nokturnu i t. p. dzięki wynurzali, a niemi jako hymnem ducha pobożności rozgrzewali do słuchania Lekcyi i t. d. pobudzali się nawzajem do naśladowania wzoru jakiego Świętego, lub do postępowania według słyszanéj lub czytanéj nauki. Najjawniéj się okazuje, gdy w chórze się odmawiają... gdyż jedna strona zaczyna, a druga odpowiada i tym sposobem się zachęca. One niemniéj zastosowane znajdujemy do 3 Antyfon Nokturnu każdego.

Za przykład niech nam służy **Responsoryjum** do 3 piérwszych Lekcyj in Communi Conf. non Pont. **Lekcyja 1**sza z IV. ks Mądr. od W. 7—14 taka: *Justus si morte...* „S p r a w i e d l i w y jeśli śmiercią będzie uprzedzony, w *ochłodzeniu* będzie. Starość bowiem poczciwa jest niedługo-wieczna, ani liczba lat porachowana: Ale sędziwością jest rostropność człowiecza, a wiek starości... żywot n i e p o k a l a n y. Podobając się Bogu stał się umiłowanym, a żyjąc między grzésznikami, przeniesion jest. Pochwycon jest, aby złość nie odmieniła umysłu jego, albo obłudność aby nie oszukała duszę jego. Znamienie bowiem marności zacimia dobre rzeczy, a niestateczność pożądliwości wywraca umysł bez złości. Stawszy się za krótki czas doskonałym, przeżył czasów wiele. Podobała się bowiem Bogu dusza jego: dla tego pokwapił się wywieść go z pośród nieprawości.“

Sprawiedliwym, *nieskalanym*, *doskonałym* być, a umrzeć w *młodym* wieku... to dla zmysłowego człowieka wielką ofiarą. Zachętę w prawdzie podaje przytoczony ustęp z Przymierza starego do ponoszenia takiéj ofiary, a mianowicie, że cnotliwy tu ludziom był miły; że ocalon jest od nieprawości świata, że przeniesion używa ochłody i t. d. Ale **Responsoryjum** do takich ofiar wyraźniejszą jeszcze dodaje pobudkę, a to radość doczesną i wieczną; wzrost w cnotach &c. i większe u Pana wyszczególnienie... „Euge serve bone!“ „Dobrzeć sługa dobry i wierny! gdyżeś nad małem był wierny, nad wielem cię postanowię

wnijdź do wesela Pana Twego. Panie! dałeś mi 5 talentów, oto 5 inne zyskałem: wnijdź do wesela Pana Twego.“ Związek pomiędzy ustępem a Responsoryjum taki: Słyszeliście Bracia! jaką nagrodę za cnotę obiecuje Stary Zakon; Nowy zaś Zakon przez Chrystusa Pana tak przemawia: „Dobrzeć sługo“ i t. d. Chwalę kapłanie! Twoją dobroć i wierność w urzędowaniu... w używaniu władz duszy i ciała; godności i czasu; dobrodziejstw moich... za to więcéj jeszcze ci powierzę; tymczasem używaj słodyczy sumienia i daléj gorliwością się odznaczaj, aż rzeknę: „Wnijdź na gody wieczne.“

Czytelnik, albo druga strona w chórze odpowiada: Kiedy tak: Panie dałeś mi tyle sposobności do zbierania skarbów wiecznych, chcę daléj używać jéj... ponosić wszelkie ofiary dla Ciebie, abym mógł w każdy moment powiedzieć: „Oto 5 inne zyskałem.“ A piérwszy chór raz jeszcze dla większéj zachęty powtarza: „Wnijdź do wesela Pana Twego... miéj tu i tam za to wszelkie błogosławieństwo!

Ale to Responsoryjum odpowiada również treści Antyfony 1éj, że Wyznawca *Prawo Boże zna*, *rozważa*, *wykonywa*... Panie! 5 talentów dałeś mi“... oto 5 inne zyskałem... wnijdź do wesela...“

Lekcyja II. od 14—19. „A ludzie widzieli a nie rozumieli, ani kładli w serca takich rzeczy. Gdy łaska Boża i miłosierdzie jest ku świętym jego i wzgląd na wybrany Jego. A potępia sprawiedliwy umarły żywych nie pobożnych: a młodość prędzéj skończona, długi żywot niesprawiedliwego. Ujrzą bowiem koniec mądrego, a nie zrozumieją, co o nim myślił Bóg, i dla czego obroną go opatrzył Pan. I ujrzą i wzgardzą go a z nich Pan naśmiewać się będzie. I będą potem upadający bez czci i w zelżeniu między umarłymi na wieki: bo je roztrąci nadętych bez głosu i z gruntu ich wzruszy, i aż do wierzchu spustoszeni będą.“

Responsoryjum do tego: „Justus germinabit“ &c. „Sprawiedliwy wypuści jako lilia i kwitnąć będzie na wieki przed Panem... Wsadzony w domie Pańskim, rozkwitnie się w przysionkach domu Boga naszego. I kwitnąć będzie na wieki przed Panem.“

Dalsza tu zachęta do postępu w cnocie... i zastósowana do osnowy Antyfony 2. że Wyznawca łaską Bożą wyposażony mocno trwa w opowiadaniu, wyznawaniu i wykonywaniu prawa Bożego.

Nakoniec **III. Lekcyja**, w. 19, 20. „I będą wzdychać i pamiątka ich zginie. Przyjdą do zachowania (in cogitatione) grzéchów swoich bojaźliwi i strofować ich będą z przeciwia nieprawości ich.“ Roz. V. od w. 1—5. „Tedy staną sprawiedliwi z wielką stałością przeciwko tym, którzy ich cisnęli, i którzy prace ich odjęli. Ujrzawszy będą zatrwożeni bojaźnią straszliwą i zdumiewać się będą w prędkości niespodziewanego zbawienia. Mówiąc sami w sobie, pokutę czyniąc i dla ucisku ducha wzdychając: Cić to są, którycheśmy niekiedy mieli za pośmiech i za przysłowie urągania. My głupi, mieliśmy żywot ich za szaleństwo, i za sromotne ich dokończenie. Oto! jako policzeni są między syny Boże, i między Świętymi dział ich.“

Rezponsoryjum do téj Lekcyi: „Iste cognovit &c.“ „Ten to (Swięty inaczéj sobie postąpił; On) poznał sprawiedliwość (cnotę) i widział dziwne sprawy“ (na sobie i koło siebie) „i ubłagał Najwyższego i znalezion jest w liczbie Świętych. On to jest, który pogardził żywotem według świata i dostał się do królestwa Niebios... I znalezion jest w liczbie Świętych. Chwała Ojcu i Synowi i t. d. I znalezion jest w liczbie Świętych“.

Oto najważniejsza do ustawicznéj w winnicy Xtusa pracy pobudka: „I znalezion jest (wyznawca gorliwy) w liczbie Świętych“... po trzykroć powtorzona... i zastósowana do treści 3éj Antyfony Nokturnu Igo, że Wyznawca *przez Boga wsławion jest.* To „Chwała Ojcu“ ściąga się do tych 3 Lekcyj. Za 3 ustępy z Pisma ś. chwałę dajemy Bogu w Trójcy jedynemu.

Uważny czytelnik tak we Mszale n. p. de Requiem i t. p. jako i tu w Responsoryjach spostrzegał, że pewne wiersze powtarzają się... któremi się kończy ustęp piérwszy. A te wiersze n. p. „Wnijdź do wesela...“ „I kwitnąć będzie...“ „I znalezion jest w liczbie Świętych“ okazują się w całém Responsoryjum najważniejsze, i dla tego, aby modlącego uwagę na nie zwracać, powtarzają się.

Z takiéj pouczającéj strony uważajmy i zastosujmy **Responsoryja** do **Lekcyj** a okażą nam się nie jako ułamkami bez związku z całością, lecz harmonijném kościoła dziełem... krótkiém ale treściwém powtarzaniem lub uzupełnieniem całości... treści ustępu z Pisma ś. A treść n. p. tych 3 ustępów ileż zawiera materyału dla kaznodziei na pogrzebie poczciwego młodzieńca.. lub do przemówienia o zatwardziałości grzészników, o światowości, lekkomyślności wolnomyślących! nawet dla nas samych!

W prawdzie nie zawsze dadzą się Responsoryja do Lekcyj lub do Antyfon zastósować; nawet Antyfony nie zawsze z Psalmami stoją w związku ścisłym. Wtedy Antyfony i Responsoryja ściągają się więcéj do Uroczystości, niż do Psalmów lub do Lekcyj.

Za **Responsoryjum IX**te wyjąwszy czasy smutku i pokuty, przeznaczony jest Hymn: *Te Deum laudamus...* w którym oraz i *Chwała Ojcu...* w zarysach najszczytniejszych i najwyraziwszych zamyka się.

Tyle o **Jutrzni.** Rozprawy zaś obszerniejsze o niéj, tudzież o Jutrzni na Niedziele; na feryje; o Matce Najś. znajdują się w II. Tomie JX. Ambergera Teologii pastoralnéj.

b) De Laudibus, o Wielbieniach.

Ostatnia część Jutrzni ma imię „**Laudes.**“ od Ps. 148 i 150, które się w niéj odmawiają a w których słowo „Laudate“ bardzo często się powtarza. Około 5go wieku zaprzestano wigilie nocne miewać a całą ową psalmodię pięćczęściową wielbień Bożych rano wczas o świcie zwykle razem z Jutrznią całą odprawiano. Prócz wspomnionéj psalmodii zawiéra w sobie **hymn** i **pieśń** Zachariasza: „Benedictus“ a modlitwą, dniowi odpowiednią, zakończa się Jutrznia, któréj **Laudes** właściwie 4tą są częścią. Podział ten wprowadzony został w celu uświęcenia cztérych straży, na które noc dzielono. W tych pochwałach Boga Jemu dziękujemy za wszystkie dobrodziejstwa, szczególnie za łaskę, jaką nam wyświadcza,

gdy opieką swą nad nami, którzy chodzimy — jak niegdyś Piotr ś. wśrzód nocy tego życia po burzliwém świata morzu, czuwa— i za dobroć, z jaką nas dniem nowym obdarza.— Psalmy oznaczają dobre uczynki, pracę chrześcijańską,— niemi tu chwałę oddajemy Bogu, od którego każda dobra sprawa pochodzi i który godzien jest, abyśmy mu dziękowali, jak na początku, — gdy stwarzał niebo i ziemię, tak i teraz, — kiedy zachowuje świat materialny i duchowny, i zawsze, dopóki rzeczy stworzone przy Jego pomocy istnieć będą, i na wieki wieków, gdy nowe staną niebiosa i nowa powstanie ziemia, kiedy Bóg będzie wszystkiém we wszystkiém. Odnowienie naszych pięciu zmysłów, naprawa całéj naszéj istoty przez Chrystyanizm, wdzięczne przypominanie pięciu Ran Chrystusowych... przyczyną jest podziału tych *Wielbień* 5cioma Antyfonami. — Treść tego porannego nabożeństwa, którém kościół Boga chwali, zawiéra się szczególnie w dobranych do niego psalmach. —

Tak wielbi w dniach niedzielnych i świętalnych 1szy Ps. (92) „Dominus regnavit“ *Pan królował*, w ogóle zwycięstwo Zbawiciela nad mocami ciemności, które nieustannie jako król chwały w swoim kościele i w swoich świętych obchodzi, wciąż jeszcze zwyciężając sobie serca wierne. (Gemma animarum I, II cap. 36, pag. 1082, Durand. lib. V. cap. 4. pag. 153.) — Ten Psalm przypomina także Isze nieszpory, które obraz uroczystości przed oczy stawiają, jaki w całém dzienném officium się zawiéra.— Drugi Ps. (99) „Jubilate Deo“.... *Wykrzykajcie Bogu wszystka ziemio, służcie Panu z weselem,* zawiéra wesołe wezwanie wnijścia w uczęstnictwo zwycięstwa Zbawiciela, do wnijścia w Jego bramy i przedsionki, do rozpoczęcia dzieła zbawienia w sobie,— tak, iż ten Ps. 1széj części Officii 1mu Nokturnowi odpowiada, oraz jest uwielbienie tego, że się spełnienie zbawienia już rozpoczęło w ogóle, w kościele, w świętych, — w modlącym się.— „Deus, Deus meus“.... *Boże mój, Boże mój! do Ciebie czuwam na świtaniu.* Trzeci Ps. (62) odpowiadając 2giéj części Officii i 2mu Nokturnowi, jest wyrazem Chrześcijanina cale Bogu żyjącego, dziécięco do Niego przylgnionego i około rozszérzania Jemu chwały gorliwego serca. Z przedsionka wszedł święty modlca już w świątynię, aby moc i wspaniałość swego Boga oglądał. Obyśmy z Świętymi szczérze tu mówić mogli: „O Boże, Boże mój! do Ciebie czuję na świtaniu,— pragnęła Cię dusza moja i ciało moje!“ Trzeci Ps. nie bez znaczenia złożony jest z przytoczonego 62go i z 66go „Deus misereatur nostri“.... Niech się nad nami Bóg zmiłuje i błogosławi nam: niech rozświéci oblicze swe nad nami, a zlituje się nad nami....“ gdy bowiem ow oddanie się człowieka Boga wyraża, błaga znów ten o łaskę i miłosierdzie,— gdy ów wewnętrzne życie odkupionego opiéwa, wskazuje ten jego działalność na zewnątrz.

W Officyjach niedzielnych są 3 piérwsze Psalmy pod jedną Ant. „All. All.“ złączone, gdy Laudes officii dominicalis w ogóle są uwielbieniem dokonanego i wciąż się jeszcze dokonającego odkupienia, w którém znaczeniu 1szy Ps. przedmiotowy czyn Zbawiciela, 2gi Jego powołanie ludzi, a 3ci uczęstnictwo wiernych opowiada. Słusznie więc ściągają starsi tłumacze znaczenie tych psalmów na kościół, wykładając, że 1szy czas oznacza, w którym Pan po spełnioném dziele odkupienia zmartwychpowstał na rządy świata; 2gi głosi czas, w którym kościół wiarę Chrystusa przyjął, gdy na głos Apostołów ziemia w radości Panu służyła.— Ps. 62 mówi o miłości ku Bogu, którego dusza nasza pragnie

a Ps. 66 przyłącza tu miłość bliźniego, w któréj pragniemy, aby wszystkie narody zbawienie Boże oglądały; te 2 psalmy łączą się pod jedną Doxologią t. j. Gloria Patri.... bo przykazania dwojakiéj miłości Boga i bliźniego — w jedném chrześcijańskiém wyznaniu się spełniają. (Honorius Lib. II, c. 36, 37, 52, 53. p. 1082) Jako 4ty Psalm mają Laudes zawsze Pieśń (Canticum) Na niedzielę i święta przeznaczone jest Canticum 3 puerorum: „Benedicate omnia opera Domini Domino“ *Błogosławcie wszystkie sprawy Pańskie Panu. (Daniel 3)* t. j. pieśń trojga pacholąt w rozpalonym piecu. Kościół chce nam przez to przypominać utrapienia sprawiedliwych we wszystkich czasach, ich radość wpośrzód doświadczeń; oraz Opatrzność, czuwającą nad nimi. Kościoła głos zdaje się tu do nas mówić: Z początkiem dnia tego przypomnijcie sobie, żeście zostali odrodzeni przez Jezusa Chrystusa; żyjcie więc świętobliwie, czuwajcie nad waszemi zmysłami i nie używajcie ich na złe. Ciężkie was czekają walki, lecz się nie obawiajcie niczego; one wam wyjdą na chwałę. Pan, który wyswobodził Ananiasza, Azariasza i Mizaela, czuwać będzie nad wami; pieśń ich którą powtarzacie, jest tego rękojmią. — Śpiéw ten jest téż uwielbieniem dokonanego odkupienia na ziemi, którego celem jest, aby wszelkie, rozumne i bezrozumne stworzenie przez pośrednictwo kościoła chwaliło i wysławiało Pana. I rzeczywiście Święci, gdy do téj doskonałości się zbliżają, którą osiągnąć na ziemi można, podobni są młodzieńcom w piecu ognistym, bo wśród wszelkich udręczeń i burz tego życia pełni są chwały Bożéj a w przedsmaku wiecznego pokoju zapominają prawie na swe walki i cierpienia. Stósownie więc śpiéw ten, przechodząc poziome rzeczy, w zakończeniu w wieczność sięga: „Benedictus es, Domine!..... *Błogosławionyś jest na utwierdzeniu niebieskiém, i sławny i chwalebny i najprzewyższeńszy na wieki.*“ Po śpiéwie trojga młodzieńców nie mówi się: *Gloria Patri*... gdyż trzy osoby Trójcy Przenajśw. są już w niém od początku do końca wysławione, a mianowicie w wiérszu: *Benedicamus Patrem et Filium &c.* Po takim śpiéwie następuje Ps. 5ty (148, 149 i 150ty) w którém na objetnice zwycięztwa, dopiéro słyszane, pełni ufności odpowiadamy: Wiemy, że będziemy zwycięzcami i błogosławimy za to Pana oraz wzywamy wszystkie stworzenia niebieskie i ziemskie, aby Go z nami błogosławiły także. Wezwanie do chwalenia Boga stósuje się tu do Aniołów i do Świętych, do wszystkich stworzeń nieżywotnych, do kościoła, do narodów, do ludów wszystkich pokoleń i wszystkich języków. Człowiek wdzięczny pragnie, aby wszystko, co tylko istnieje, z nim się łączyło i wychwalało powszechnego dobroczyńcę.— Zakończenie Psalmodii jest oraz wielbieniem Boga za dokonanie odkupienia i wyrazem wdzięczności tryumfującego kościoła, na co już skład tego zakończenia z ostatnich trzech psalmów Psałterza wskazuje. Rozpoczęte dokonanie zbawienia na ziemi jest treścią 4go, dokonanie w niebie treścią 5go Psalmu a obydwa odpowiadają trzeciéj części officii i trzeciemu Nokturnowi.— Połączenie trzech ostatnich Psalmów w jednę Doxologię na 5tym miejscu daje poznać, jak w niebie chwała Boska głoszona przez stworzenia, przez kościół i Świętych w dokonanéj harmonii się jednoczy.... co téż przez wspólną niedzielną antyfonę w troistém Alleluja się wyraża. Po ostatniéj antyfonie następuje **Capitulum** t. j. mały rozdział, mała lekcyja. Składa się z kilku wiérszy pisma św. stósownych do pamiątki, która się obchodzi. Gdy ta lekcyja w nabożeństwie dziennem (według piérwotnego kościoła zwyczaju) piérwszego poranka—krótszą jest, niż w nabożeństwie nocném,

t. j. w Jutrzni, to z tąd pochodzi, że zatrudnienia dzienne i przysposobienie się do mszy ś. i t. p. czasu wymagają. Ponieważ w chórze to capitulum zwykle przewodniczący kapłan odmawia, przeto nie poprzedza go prośba o błogosławieństwo. Oprócz nauki, jaką w niém znajdujemy, ma ono na celu obudzenie zapału w duszach obecnych do ćwiczenia się w dobrém i do walki z pokusami; zachęca nas do wytrwałości w wierze i skwapliwości w uczynkach miłosiernych i jako wojowników pobudza do okrycia się zbroją światłości. — Natenczas znajdujący się w chórze podobni do wojska, wzruszonego przemową swego wodza spiesznie i jednozgodnie odpowiadają: *Deo gratias* i jako wojsko walecznych, gotowe na wyjście przeciw nieprzyjacielowi, intonują **hymn stósowny**, który wyrażeniem jest ich zapału, wdzięczności i nieograniczonéj ufności w Bogu, który dla tego tylko wzywa do boju, aby poprowadzić do zwycięztwa. — Po skończonym hymnie następuje wiérsz jako zwrotka, podnosząca zapał chrześcijańskiego wojownika do najwyższego stopnia. W chórze odśpiéwuje wiérsz głos jeden; odpowiedź nań śpiéwają wszyscy, — piérwsze dla obudzenia większéj uwagi, drugie dla pokazania jednostajności uczuć serc wszystkich. — Po wiérszu następuje antyfona na wyrażenie miłości, bo gdybyśmy dopiéro opiéwali w hymnie zwycięztwo, otrzymane przez Świętych, naszych starszych braci, i zwycięztwo, jakie odnieść spodziéwamy się sami, zapalamy się do miłości, która tworzy zgodę i sił dodaje.

Abyśmy tém mocniéj utwierdzeni byli w niezachwianéj ufności w Bogu, umieszcza tu kościół teraz **Canticum Zachariae**: „Benedictus Dominus Deus Israël," który w sobie spełnienie objetnic, danych od Boga patriarchom i prorokom, zawiéra. W tym śpiéwie głosi się ziszczenie przepowiedni mesyańskich; przedstawia się Bóg gdyby jedną ręką wspiérający swoich a drugą wieńczący zwycięzcę. —

Kiedy śpiéw ukończony, nadzieja nasza w Bogu położona na kształt kotwicy miotanego burzą okrętu, zarzuconéj na brzegu, już jest utwierdzoną, natenczas Doxologią „Gloria Patri" składamy dzięki Przenajśw. Trójcy; przez Antyfonę zaś, która się następnie powtarza, wyrażamy na nowo naszą miłość bez granic, a przez modlitwę, kończącą nabożeństwo, błagamy o spełnienie naszego zbawienia. Tak przygotowani zabiéramy się dopiéro do najważniejszéj sprawy, bo do sprawowania tajemnic najdroższéj, najzbawienniejszéj ofiary bezkrwawéj N. P.

N. 3664. Piis ad aram precibus commendatur

Anima p. m. Antonii Wojtyga, Curati in Łęki die 14. Dec. a. c. demortui.

Josephus Alojsius,
Episcopus Tarnoviensis.

E Consistorio Episcopali,
Tarnoviae, die 27. Dec. 1860.
PAULUS PIKULSKI, Cancellarius.

Typis Anastasii Rusinowski Tarnoviæ.